

IV P 94/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 października 2023 roku

Sąd Rejonowy w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący sędzia Andrzej Kurzych

Protokolant stażysta Karolina Grudzińska

po rozpoznaniu w dniu 5 września 2023 roku w Toruniu na rozprawie

sprawy z powództwa **M. M.**

przeciwko **Sądowi Okręgowemu (...)**

o wynagrodzenie

zasądza od pozwanego Sądu Okręgowego (...) na rzecz powoda M. M. kwotę:

1.193,21 zł (tysiąc sto dziewięćdziesiąt trzy złote dwadzieścia jeden groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 lutego 2022 roku do dnia zapłaty,

1.193,21 zł (tysiąc sto dziewięćdziesiąt trzy złote dwadzieścia jeden groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 marca 2022 roku do dnia zapłaty,

1.193,21 zł (tysiąc sto dziewięćdziesiąt trzy złote dwadzieścia jeden groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 kwietnia 2022 roku do dnia zapłaty,

1.193,21 zł (tysiąc sto dziewięćdziesiąt trzy złote dwadzieścia jeden groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 maja 2022 roku do dnia zapłaty,

1.193,21 zł (tysiąc sto dziewięćdziesiąt trzy złote dwadzieścia jeden groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 czerwca 2022 roku do dnia zapłaty,

1.193,21 zł (tysiąc sto dziewięćdziesiąt trzy złote dwadzieścia jeden groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 lipca 2022 roku do dnia zapłaty,

1.193,21 zł (tysiąc sto dziewięćdziesiąt trzy złote dwadzieścia jeden groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 sierpnia 2022 roku do dnia zapłaty,

1.193,21 zł (tysiąc sto dziewięćdziesiąt trzy złote dwadzieścia jeden groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 września 2022 roku do dnia zapłaty,

1.193,21 zł (tysiąc sto dziewięćdziesiąt trzy złote dwadzieścia jeden groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 października 2022 roku do dnia zapłaty,

1.193,21 zł (tysiąc sto dziewięćdziesiąt trzy złote dwadzieścia jeden groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 listopada 2022 roku do dnia zapłaty,

1.193,21 zł (tysiąc sto dziewięćdziesiąt trzy złote dwadzieścia jeden groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 grudnia 2022 roku do dnia zapłaty,

1.193,21 zł (tysiąc sto dziewięćdziesiąt trzy złote dwadzieścia jeden groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2023 roku do dnia zapłaty,

oddala powództwo w pozostałym zakresie,

nadaje wyrokowi w punkcie I. rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 14.465,88 zł (czternaście tysięcy czterysta sześćdziesiąt pięć złotych osiemdziesiąt osiem groszy),

nie obciąża pozwanego kosztami procesu poniesionymi przez powoda,

przejmuje na rachunek Skarbu Państwa koszty sądowe, od uiszczenia których powód był zwolniony z mocy ustawy.

sędzia Andrzej Kurzych

IV P 94/23

UZASADNIENIE

Powód M. M. wniósł pozew przeciwko Sądowi Okręgowemu (...) o zapłatę kwoty 5.835,36 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od kwoty 486,28 zł od 1 dnia każdego kolejnego miesiąca poczynając od lutego 2021 r. do stycznia 2022 r. do dnia zapłaty i o zapłatę kwoty 14.318,52 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od kwoty 1.193,21 zł od 1 lutego 2021 r. i 1 marca 2021 r. oraz od 1 dnia każdego kolejnego miesiąca poczynając od kwietnia 2022 r. do stycznia 2023 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów procesu.

Powód wyjaśnił, że obecnie jest Sędzią Sądu Okręgowego (...) w spoczynku. Wskazał, że jako sędziemu, który przeszedł w stan spoczynku z powodu wieku, przysługuje mu uposażenie w wysokości 75% wynagrodzenia zasadniczego i dodatku za wysługę lat, pobieranych na ostatnio zajmowanym stanowisku. Były pracodawca Sąd Okręgowy (...) nalicza uposażenia według 8 stawki wynagrodzenia zasadniczego przy mnożniku 2,93. Uposażenie to podwyższa się stosownie do zmian wysokości wynagrodzeń zasadniczych sędziów czynnych zawodowo.

Przepis art. 91 § 1c ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2023 r., poz. 217 ze zm.; dalej jako PrUSP) statuuje zasadę ustalania podstawy wynagrodzenia zasadniczego sędziego sądu powszechnego. Zgodnie z dyspozycją tego przepisu „podstawę ustalenia wynagrodzenia zasadniczego sędziego w danym roku stanowi przeciętne wynagrodzenie w drugim kwartale roku poprzedniego, ogłaszane w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie art. 20 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 53, 252, 568, 1222 i 1578), z zastrzeżeniem § 1d”. Choć ww. przepis nie został uchylony (pozostaje cały czas w mocy), to ustawodawca zdecydował się po raz kolejny odstąpić od jego zastosowania i ustalić wysokość wynagrodzeń sędziów powszechnych w 2022 r. w oparciu o art. 8 ust. 1 ustawy o budżecie z 2022 r. (który co obowiązującą szczególnie istotne, nie przewiduje wyłączenia bądź niestosowania art. 91 § 1c PrUSP), zgodnie z którym „w roku 2022 podstawę wynagrodzenia zasadniczego sędziego, o której mowa w art. 91 § 1c PrUSP, stanowi przeciętne wynagrodzenie w drugim kwartale 2020 r. ogłoszone w komunikacie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego”. W ustępie 2 analizowanego przepisu wskazano, że „podstawę, o której mowa w ust. 1, zwiększa się o kwotę 26 zł”.

Różnica w stosunku do wskazanej wyżej, wynikającej z art. 91 § 1c PrUSP, zasady polegała na tym, że w 2022 r. sędziowie będą mieli ustalone wynagrodzenie w oparciu o ustawę o budżecie z 2022 r., w której przyjęto jako podstawę drugi kwartał 2020 r., zamiast (jak było wcześniej) w oparciu o art. 91 § 1c PrUSP (tj. biorąc pod uwagę przeciętne wynagrodzenie w drugim kwartale 2021 r.) Z komunikatu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego (dalej jako „GUS”) z dnia 11 sierpnia 2020 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2020 r. wynikało, że przeciętne wynagrodzenie w drugim kwartale 2020 r. wyniosło 5.024,48 zł plus 26 złotych. Razem 5.050,48 zł.

Prezes GUS w komunikacie z dnia 10 sierpnia 2021 r. ogłosił, że przeciętne wynagrodzenie w drugim kwartale 2021 r. wyniosło 5504,52 zł. Różnica pomiędzy przeciętnym wynagrodzeniem w drugim kwartale 2021 r., a przeciętnym wynagrodzeniem w drugim kwartale 2020 r. wynosiła 454,04 zł. Z powyższego wynika zatem, że zastosowanie do obliczania wynagrodzenia sędziego art. 8 ust. 1 ustawy o budżecie z 2022 r., zamiast zasady wyrażonej w art. 91 § 1c PrUSP, powoduje, że uposażenie powoda wypłacane od stycznia 2022 r. jest o 1193,21 zł niższe, aniżeli w przypadku gdyby jego uposażenie było ustalane w oparciu o przepisy PrUSP (który stanowi, że podstawę wynagrodzenia sędziego stanowi przeciętne wynagrodzenie z drugiego kwartału roku poprzedniego - na rok 2022 to jest wynagrodzenie z II kwartału 2021). W przypadku powoda wynika to z zastosowania nieprawidłowego (opartego na art. 8 ust. 1 ustawy o budżecie z 2022 r.) mnożnika oraz podstawy miesięcznego wynagrodzenia w kwocie 5.050,48 zł, co daje kwotę: 14.747,40 zł, zamiast prawidłowej kwoty 16.073,19 zł, która byłaby brana pod uwagę, gdyby stosowano mnożnik poprawny.

Uposażenie powoda za 2022 r. było wyliczane na kwotę 13.272,66 zł miesięcznie w sposób następujący: $14.747,40 \text{ zł} \times 1,20$ (dodatek za wysługę lat) = $17.696,88 \text{ zł} \times 75\% = 13.272,66 \text{ zł}$. Prawidłowe wyliczenie uposażenia powinno natomiast wyglądać w następujący sposób: $16.073,19 \text{ zł} \times 1,20 = 19.287,82 \text{ zł} \times 75\% = 14.465,87 \text{ zł}$. Miesięczne uposażenie w 2022 r. zostało bezprawnie zaniżone o kwotę 1.193,21 zł ($14.465,87 \text{ zł} - 13.272,66 \text{ zł} = 1.193,21 \text{ zł}$) co w skali całego roku daje kwotę zaniżonego uposażenia o kwotę 14.318,52 zł ($1.193,21 \text{ zł} \times 12 \text{ miesięcy} = 14.318,52 \text{ zł}$).

Wynagrodzenie, w oparciu o które od stycznia 2022 r. jest wypłacane uposażenie, nie stanowi wynagrodzenia godziwego, ani też nie jest to wynagrodzeniem odpowiadającym godności urzędu sędziego. Art. 8 ust. 1 ustawy o budżecie z 2022 r. uchybia licznym przepisom Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (dalej jako „Konstytucja RP” lub „Konstytucja”), w tym w szczególności art. 2, art. 32 oraz 178 ust. 2 Konstytucji RP, a ponadto jest niezgodny z prawem unijnym. W konsekwencji powyższego, przy rozpoznawaniu przedmiotowej sprawy Sąd winien odmówić zastosowania art. 8 ust. 1 ustawy o budżecie z 2022 r. (wskutek jego niekonstytucyjności oraz niezgodności z prawem UE) i ustalić uposażenie powoda w oparciu o dotychczasowe zasady, tj. na podstawie art. 91 § 1c PrUSP, a następnie zasądzić od pozwanego na rzecz powoda kwotę 14.318,52 zł tytułem wyrównania zaległego uposażenia za okres od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2022 r., tj. zasądzić różnicę pomiędzy uposażeniem wypłacanym powodowi od stycznia 2022 r. na podstawie ustawy o budżecie, a uposażeniem należnym, ustalonym na podstawie przepisów PrUSP.

Tożsama sytuacja miała miejsce w 2021 r., kiedy to ustawodawca ustalił wysokość wynagrodzeń sędziów powszechnych obowiązującą w 2021 roku w oparciu o art. 12 ust. 1 ustawy o budżecie z 2021 r., zgodnie z którym „w roku 2021 podstawę ustalenia wynagrodzenia zasadniczego sędziego, o której mowa w art. 91 § 1c PrUSP, stanowi przeciętne wynagrodzenie w drugim kwartale 2019 r. ogłoszone w komunikacie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego”. Z komunikatu Prezesa GUS z dnia 9 sierpnia 2019 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2019 r. wynikało, że przeciętne wynagrodzenie w drugim kwartale 2019 r. wyniosło 4.839,24 zł. Prezes GUS w komunikacie z dnia 11 sierpnia 2020 r. ogłosił, że przeciętne wynagrodzenie w drugim kwartale 2020 r. wyniosło 5.024,48 zł. Różnica pomiędzy przeciętnym wynagrodzeniem w drugim kwartale 2020 r., a przeciętnym wynagrodzeniem w drugim kwartale 2019 r. wynosiła 185,24 zł.

Z powyższego wynika zatem, że zastosowanie do obliczania wynagrodzenia sędziego art. 12 ust. 1 ustawy o budżecie z 2021 r., zamiast zasady wyrażonej w art. 91 § 1c PrUSP, powoduje, że uposażenie, które było wypłacane powodowi od stycznia 2021 r. było o 486,28 zł niższe, aniżeli w przypadku gdyby uposażenie było ustalane w oparciu o przepisy PrUSP (który stanowi, że podstawę wynagrodzenia sędziego stanowi przeciętne wynagrodzenie w drugiego kwartału roku poprzedniego - na rok 2021 to jest wynagrodzenie z II kwartału 2020). W przypadku powoda wynika to z zastosowania ww. nieprawidłowego (opartego na art. 12 ust. 1 ustawy o budżecie z 2021 r.) mnożnika oraz podstawy miesięcznego wynagrodzenia 4.839,24 zł, co daje kwotę 14.130,58 zł, zamiast prawidłowej kwoty: 14.670,89, która byłaby brana pod uwagę, gdyby stosowano mnożnik poprawny.

Uposażenie powoda za 2021 r. było wyliczone na kwotę 12.717,52 zł w następujący sposób: $14.130,58 \text{ zł} \times 1,20$ (dodatek za wysługę lat) = $16.956,69 \text{ zł} \times 75\% = 12.717,52 \text{ zł}$. Prawidłowe wyliczenie uposażenia powinno natomiast wyglądać w następujący sposób: $14.670,89 \text{ zł} \times 1,20 = 17.605,06 \text{ zł} \times 75\% = 13.203,80 \text{ zł}$. Miesięczne uposażenie powoda w 2021 r. zostało bezprawnie zaniżone o kwotę 486,28 zł ($13.203,80 \text{ zł} - 12.717,52 \text{ zł} = 486,28 \text{ zł}$) co w skali całego roku daje kwotę zaniżonego uposażenia o kwotę 5.835,36 zł ($486,28 \text{ zł} \times 12 \text{ miesięcy} = 5.835,36 \text{ zł}$).

W odpowiedzi na pozew pozwany Sąd Okręgowy (...) wniósł o oddalenie powództwa w całości. Wstępnie pozwany wskazał, że stan faktyczny sprawy jawi się jako całkowicie bezsporny i wymagający jedynie przesądzenia powstałych w postępowaniu zagadnień prawnych. Pozwana nie kwestionował, że powód jest sędzią Sądu Okręgowego(...) w stanie spoczynku, czasokresu tej służby wynikającego ze wskazywanego przez powoda powołania oraz wysokości uposażenia przysługującego powodowi według ósmej stawki wynagrodzenia zasadniczego przy mnożniku 2,92 w wysokości 75% wynagrodzenia zasadniczego i dodatku za wysługę lat pobieranych na ostatnim zajmowanym stanowisku służbowym - w latach 2021-2023, zasad wypłaty uposażenia jako ściśle powiązanego z wynagrodzeniem sędziów czynnych zawodowo, wysokości faktycznie wypłaconego powodowi w roku 2021 - do stycznia 2023 r. uposażenia.

Strona pozwana nie kwestionowała również prawidłowości obliczenia przez powoda wartości wynagrodzenia za rok 2021, za rok 2022 i rok 2023, o które ubiega się w pozwie. Oczywiście przy przyjęciu założenia, że podstawę ustalenia jego wartości miałyby stanowić przeciętne miesięczne wynagrodzenie odpowiednio w drugim kwartale 2020 roku, wynikające z obwieszenia Prezesa GUS, dokonanego 11 sierpnia 2020 roku (5.024,48 zł), w drugim kwartale 2021 roku, wynikające z obwieszenia Prezesa GUS, dokonanego 10 sierpnia 2021 roku (5.504,52 zł) i w drugim kwartale 2022 roku, wynikające z obwieszenia Prezesa GUS, dokonanego 9 sierpnia 2022 roku (6.156,25 zł).

Pozwany wskazał, że z finansowego i budżetowego punktu widzenia pozwany stanowi jednostkę budżetową (por. art. 11 ust. 1 ustawy z 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych). Taki status oznacza, że pozwany pokrywa swoje wydatki bezpośrednio z budżetu, a pobrane dochody odprowadza na rachunek odpowiednio dochodów budżetu państwa. Jednocześnie podstawę jego gospodarki finansowej stanowi plan dochodów i wydatków. W tym też kontekście nie sposób nie dostrzec, że pozwany w 2021 i 2022 r. otrzymał środki na wynagrodzenia dla grupy zawodowej sędziów, przy uwzględnieniu ich wysokości określonej unormowaniem art. 8 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 roku o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2021 i 2022. Pozwany nie miał zatem realnej możliwości dokonywania płatności w wysokości oczekiwanej przez powoda. Wskazać należy, że niniejszy proces nie ma charakteru jednostkowego. Wręcz przeciwnie. Podniesiony przez powoda problem jest jak najbardziej aktualny w sensie jego powszechności. Dotyczy bowiem kilkunastotysięcznej grupy sędziów i prokuratorów, uznających aktualne ukształtowanie ich wynagrodzenia za niezgodne z prawem i ubiegających się o należne im świadczenia. Doniosłość prezentowanego zagadnienia uzasadniałaby więc jego rozstrzygnięcie na szczeblu Sądu Najwyższego lub Trybunału Konstytucyjnego.

Zapobiegłoby to z pewnością wcale nie teoretycznej przecieź, acz z pewnością niepożądaną, rozbieżności orzeczeń w tożsamyh przecieź stanach faktycznych i prawnych. Nie bez znaczenia jest również fakt, iż sędziowie rozpoznający przedmiotowe spory pracownicze pośrednio kształtują linię orzecznictwa rzutującą na własne ewentualne roszczenia. Z tego też względu pozwany, wyłącznie uznaniu sądu pozostawia na ile celowe oceni on, by zwrócić się na podstawie art. 193 Konstytucji RP do Trybunału Konstytucyjnego ze stosownym pytaniem prawnym.

W dalszej części odpowiedzi na pozew pozwany odniósł się do wybranych argumentów zgłoszonych w uzasadnieniu pozwu.

Sąd ustalił co następuje:

Powód M. M. jest byłym sędzią Sądu Okręgowego (...) aktualnie w stanie spoczynku. Powód w stan spoczynku przeszedł z dniem 1 lutego 2018 r.

(fakt bezsporny, nadto dowód: pismo z 9 stycznia 2018 r. - k. B425 akt osobowych)

W związku z przejściem w stan spoczynku powodowi przysługiwało uposażenie w wysokości 75% wynagrodzenia zasadniczego i dodatku za wysługę lat, pobieranych na ostatnio zajmowanym stanowisku. Sąd Okręgowy (...) naliczał uposażenie powoda według 8 stawki wynagrodzenia zasadniczego przy mnożniku 2,93. Uposażenie to, zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi, było podwyższone stosownie do zmian wysokości wynagrodzeń zasadniczych sędziów czynnych zawodowo.

Uposażenie powoda za 2021 r. zostało wyliczone na kwotę 12.717,52 zł przy zastosowaniu podstawy wskazanej w art. 12 ust. 1 ustawy z 19 listopada 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2021 (Dz. U. z 2020 r. poz. 2400; dalej jako ustawa o budżecie na rok 2021), tj. przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2019 r. ogłoszonego w komunikacie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, które opiewało na kwotę 4.839,24 zł.

W przypadku zastosowania podstawy wynikającej z art. 91 § 1c PrUSP, tj. kwoty przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2020 r. (5 024,48 zł), miesięczne uposażenie powoda opiewałoby na kwotę 13.203,80 zł, a więc byłoby wyższe o 486,28 zł.

W 2022 r. uposażenie powoda zostało ustalone na kwotę 13.272,66 zł przy zastosowaniu podstawy wskazanej w art. 8 ust. 1 i 2 ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2022 (Dz. U. poz. 2445 ze zm.; dalej jako ustawa o budżecie na rok 2022), tj. w oparciu o przeciętne wynagrodzenie w drugim kwartale 2020 r. ogłoszone w komunikacie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 11 sierpnia 2020 r. Wynagrodzenie to opiewało na kwotę 5.024,48 zł plus 26,00 zł - razem 5.050,48 zł.

Jeżeli uposażenie ustalono by na podstawie art. 91 § 1c PrUSP, tj. przy zastosowaniu kwoty przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2021 r. (5.504,52 zł), to wówczas miesięczne uposażenie powoda opiewałoby na kwotę 14.465,87 zł, a więc byłoby wyższe o 1.193,21 zł.

Pozwany Sąd Okręgowy (...) wypłacał powodowi uposażenie z dołu do ostatniego dnia miesiąca, za który je wypłacano.

(fakty bezsporne)

Sąd zważył, co następuje:

Uwagi wstępne.

Stan faktyczny co do łączącego strony w przeszłości stosunku służbowego, aktualnej sytuacji zawodowej powoda oraz wypłacanego powodowi w 2021 r. i 2022 r. uposażenia nie był przedmiotem sporu między stronami. Nie było też kontrowersji co do tego, jaka byłaby wysokość uposażenia powoda, gdyby zostało ono ustalone na podstawie art. 91 § 1c PrUSP, a w konsekwencji o ile ono byłoby wyższe w stosunku do uposażania wypłaconego powodowi, którego wysokość ustalana była na podstawie ustaw o budżecie na 2021 r. i 2022 r.

Spór koncentrował się wokół oceny prawnej, czy przysługujące powodowi uposażenie winno być ustalone na podstawie art. 91 § 1c PrUSP, czy też dopuszczalne było jego ustalenie według reguł określonych w art. 12 ust. 1 ustawy o budżecie na 2021 r. i art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o budżecie na 2022 r.

Według art. 91 § 1c PrUSP podstawę ustalenia wynagrodzenia zasadniczego sędziego w danym roku stanowi przeciętne wynagrodzenie w drugim kwartale roku poprzedniego, ogłaszane w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie art. 20 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 504, 1504 i 2461), z zastrzeżeniem § 1d. W celu zapobiegania realnemu zmniejszeniu wartości uposażenia, w sytuacji kiedy to

przeciętne wynagrodzenie jest niższe, niż ogłoszone w roku poprzedzającym, przyjmowana jest podstawa ustalenia wynagrodzenia zasadniczego sędziego w dotychczasowej wysokości (§ 1d).

Zgodnie z art. 100 § 2 i 3 PrUSP sędziemu przechodzącemu lub przeniesionemu w stan spoczynku z powodu wieku, choroby lub utraty sił przysługuje uposażenie w wysokości 75% wynagrodzenia zasadniczego i dodatku za wysługę lat, pobieranych na ostatnio zajmowanym stanowisku. Uposażenie to podwyższa się stosownie do zmian wysokości wynagrodzeń zasadniczych sędziów czynnych zawodowo. Jak ustalono, uposażenie powoda naliczane było według 8 stawki wynagrodzenia zasadniczego przy mnożniku 2,93

Relacja przepisu art. 9 § 1 PrUSP i przepisów art. 12 ust. 1 ustawy o budżecie na rok 2021 i art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o budżecie na rok 2022.

Spór w przedmiotowej sprawie dotyczył uposażenia za 2021 i 2022 r. Ustawodawca w obu przypadkach zastosował podobny mechanizm prawny ustalenia wysokości wynagrodzenia sędziego, a co za tym idzie również uposażenia sędziego w stanie spoczynku. Zarówno w 2021 r., jak i w 2022 r. wynagrodzenia sędziów tylko częściowo były ustalane według reguły opisanej w art. 91 § 1c PrUSP. Jej centralnym elementem jest przeciętne wynagrodzenie w II kwartale roku poprzedniego (odpowiednio 2020 i 2021 r.). Ten element w relewantnych dla sprawy latach został odmiennie określony w ustawach o budżecie na rok 2021 i 2022 r., gdzie wskazano, że podstawą ustalenia wysokości wynagrodzenia jest odpowiednio przeciętne wynagrodzenie w drugim kwartale roku 2019 (a więc nie roku poprzedniego, czyli 2020) oraz przeciętne wynagrodzenie w drugim kwartale roku 2020 (a więc nie roku poprzedniego, czyli 2021) powiększone o 26,00 zł. Podkreślenia wymaga, że ustawodawca wprowadzając odstępstwa od kształtowania wynagrodzeń sędziowskich w oparciu o przeciętne wynagrodzenie z II kwartału roku poprzedzającego, nie zawiesił mocy obowiązującej przepisu 91 § 1c PrUSP, nie uchylił go ani nie dokonał jego zmiany. W systemie prawa obowiązywały zatem we wskazanych latach dwie normy prawne, które odmiennie kształtowały wysokość przeciętnego wynagrodzenia, stanowiącego podstawę ustalenia wynagrodzenia sędziego.

Wobec uregulowania wysokości wynagrodzeń sędziów w odrębnych aktach prawnych należy odwołać się do znanych w prawodawstwie reguł kolizyjnych. Normy te rozstrzygają zasady stosowania zakresowo zbieżnych, a treściowo niezgodnych ze sobą norm prawnych. Nie znajdzie zastosowania reguła hierarchiczności *lex superior derogat inferiori*, gdyż sprzeczne uregulowania wynagradzania sędziów zawarto w aktach prawnych tej samej rangi -ustawach. Zatem do oceny pozostaje zasada *lex posterior derogat legi priori*, która przyznaje prymat przepisom późniejszym (por. orzeczenie TK z dnia 12 stycznia 1995 r., K 12/94). Każda ustawa późniejsza może uchylić wcześniejszą, jak i ustanowić czasowe wyjątki od jej postanowień (por. orzeczenie TK z dnia 21 listopada 1994 roku, K 4/94, OTK 1994 cz. II poz. 39, a także L. Morawski, *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2010, s. 268-269). Zastosowanie reguły kolizyjnej *lex posterior derogat legi priori* w niniejszej sprawie prowadzi do wniosku, że przepisy art. 12 ust. 1 ustawy o budżecie na rok 2021 r. i art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o budżecie na rok 2022, jako późniejsze, mają pierwszeństwo zastosowania przed przepisem art. 91 § 1c PrUSP, będącym przepisem hierarchicznie równorzędnym, lecz wcześniejszym.

W literaturze pojawiło się zapatrywanie, że analizując relacje zachodzące między przywołanymi przepisami należy odrzucić regułę *lex posterior derogat legi priori* na rzecz nadrzędnej reguły hierarchiczności – *lex superior derogat legi inferiori*. Przypomnieć trzeba, że zasada *lex superior* głosi, że późniejszość stanowienia nie decyduje w przypadku, gdy miałaby być zmieniona norma hierarchicznie wyższa ponad normę hierarchicznie niższą w ramach systemów prawotwórczych (Z. Ziemiński *Problemy podstawowe prawodawstwa*, 1980 powołany w J. Grygutis „Konstytucyjności wstrzymania waloryzacji wynagrodzeń sędziowskich”, *Praca i Zabezpieczenie Społeczne* nr 5/23). Ową nadrzędność art. 91 § 1c PrUSP nad relewantnymi przepisami ustaw o budżecie wywodzi się stąd, iż pierwszy z wymienionych przepisów jest wykonawcą konstytucyjnej zasady godnego wynagrodzenia sędziów (art. 178 ust. 2), w sytuacji w której przepisy ustaw o budżecie z lat 2021-2022 takiego konstytucyjnego oparcia nie znajdują.

Pogląd ten zakłada zatem, że analizowane normy ustawowe nie są normami hierarchicznie równorzędnymi z tego względu, że jedna z nich reguluje materię uregulowaną Konstytucją, niejako wykonując jej postanowienia. Założenie to nie jest jednak trafne, gdyż normy ustawowe po pierwsze, zawsze mają charakter równorzędny pod względem usytuowania w systemie prawa, bez względu na to, czy regulują one materię konstytucyjną, czy też nie (inną kwestią jest to, czy pozostają one w zgodzie z Konstytucją), po drugie art. 12 ust. 1 ustawy o budżecie na rok 2021 r. i art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o budżecie na rok 2022 również stanowią swoiste wykonanie art. 178 ust. 2 Konstytucji, lecz ograniczone wyłącznie do roku 2021 i 2022 r., po trzecie, wskazane przepisy ustaw o budżecie także w pewnym stopniu realizują materię konstytucyjną odnoszącą się do problematyki równowagi budżetowej (zob. art. 220 ust. 1 i art. 216 ust. 5 Konstytucji) i w końcu po czwarte, przedstawione zapatrywanie może prowadzić do absurdalnego wniosku, że nie doszło do żadnej nowości normatywnej, choć ewidentnie ustawodawca je przecież tak w 2021, jak i w 2022 r. zamierzał wprowadzić. Nie można zatem twierdzić, że art. 91 § 1 1c PrUSP ustanawia jakoś nadnormę i z tego względu art. 12 ust. 1 ustawy o budżecie na rok 2021 r. i art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o budżecie na rok 2022 nie obowiązują, natomiast zasadne jest pytanie, czy owo „wykonanie” art. 178 ust. 2 Konstytucji wskazanymi przepisami ustaw o budżecie pozostaje w zgodzie z tą normą konstytucyjną.

Zgodność art. 12 ust. 1 ustawy o budżecie na rok 2021 i art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o budżecie na rok 2022 z Konstytucją.

Zagadnienie rozproszonej kontroli konstytucyjnej.

Jest powszechnie wiadome, że spór dotyczący ustalania wysokości wynagrodzenia nie ma charakteru jednostkowego, dotyczy nie tylko grupy sędziów sądów powszechnych ale także prokuratorów. Pytania prawne dotyczące wysokości wynagrodzeń sędziów i prokuratorów za rok 2023 r. zostały skierowane do rozpoznania do Trybunału Konstytucyjnego (K 1/23). Organ ten ma orzec czy zaskarżony przepis ustawy jest zgodny z Konstytucją, względnie pozbawić go mocy obowiązującej w razie jego niekonstytucyjności (art. 190 Konstytucji RP).

Należy mieć na uwadze, że pytania przed Trybunałem nie dotyczą roku 2021 i 2022, zatem nie ma podstaw do zawieszenia postępowania w sprawie na mocy art. 177 §1 pkt. 3¹ k.p.c. Należało jednak rozważyć czy argumenty podane w pozwie nie stanowią podstawy do skierowania przez Sąd Rejonowy pytania do Trybunału Konstytucyjnego w zakresie konstytucyjności przepisów ustawy o budżecie dotyczącej wynagrodzenia sędziego w roku 2021 i 2022.

Sąd Rejonowy ocenił, że możliwe jest dokonanie samodzielnej oceny roszczeń powoda. Miał także na uwadze długi czas trwania postępowań przez Trybunałem (np. postępowanie w sprawie K 1/23 zostało w dniu 5 września 2023 r. odroczone, dotychczas nie został wyznaczony nowy termin rozprawy, nie ma też możliwość ustalenia, kiedy do tego dojdzie), co jednak nie było decydujące w sprawie.

Przepis art. 8 ust. 2 Konstytucji RP stanowi, że jej unormowania stosowane są bezpośrednio. Oczywiście jest, że sądy i inne organy stosowania prawa nie mają kompetencji do orzekania o niekonstytucyjności przepisu ustawy i odmowy jego stosowania (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 stycznia 2001 r., P 4/99, OTK 2001 Nr 1, poz. 5; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 30 października 2002 r., V CKN 1456/00, LEX nr 57237; z dnia 16 kwietnia 2004 r., I CK 291/03, OSNC 2005 Nr 4, poz. 71; Rzeczpospolita 2005 nr 5, s. 4, z glosą K. Grzesiowskiego; Gdańskie Studia Prawnicze-Przegląd Orzecznictwa 2005 Nr 4, poz. 22, z glosą M. Jasińskiego; z dnia 24 listopada 2015 r., II CSK 517/14, LEX nr 1940564).

Orzekanie o zgodności ustaw z Konstytucją (art. 188 pkt 1 ustawy zasadniczej), co niewątpliwie należy do wyłącznej kompetencji Trybunału Konstytucyjnego, nie jest jednak tożsame z oceną konstytucyjności przepisu mającego zastosowanie w konkretnej sprawie rozstrzyganej przez sąd. Sąd jest obowiązany do oceny konstytucyjności przepisu ustawy w ramach ustalania, który przepis obowiązującego prawa będzie zastosowany do rozstrzygnięcia danego stanu faktycznego w indywidualnej sprawie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2017 r., I UK 325/16, LEX nr 2389585). Odmowa zastosowania przepisu ustawy uznanego przez sąd za sprzeczny z Konstytucją nie narusza więc kompetencji Trybunału Konstytucyjnego i nie ma bezpośredniego związku z tymi kompetencjami. Uznanie, że

sądy powszechne nie są uprawnione do badania zgodności ustaw z Konstytucją, a w konsekwencji do zajmowania stanowiska w kwestii ich zgodności, jak też niezgodności z ustawą zasadniczą, jest wyraźnie sprzeczne z art. 8 ust. 2 Konstytucji (por. też uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2001 r., III ZP 12/01, OSNAPiUS 2002 Nr 2, poz. 34).

Kolejny argument na rzecz możliwości dokonania samodzielnej oceny sprawy przez Sąd Rejonowy, został wskazany także przez Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 20 lipca 2021 r., LEX nr 3232398. W powołanym orzeczeniu Sąd przyjął, że dopuszczalność stosowania tzw. „rozproszonej kontroli konstytucyjnej” przez sądy ma miejsce w sytuacjach oczywistych, tj. wówczas, gdy w przeszłości Trybunał Konstytucyjny orzekał już o normie analogicznej do normy, która ma być zastosowana w danej sprawie, albo w przypadku powtórzenia niekonstytucyjnej normy przez ustawodawcę. Analogiczne stanowisko zostało zajęte w orzeczeniach Sądu Najwyższego (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2018 r., V CSK 230/17, OSNC-ZD 2018 Nr 4, poz. 69 i z dnia 27 listopada 2019 r., II CSK 493/18 LEX nr 3226141).

Taka sytuacji w przedmiotowej sprawie wystąpiła. W sprawie doraźnego modyfikowania mechanizmu kształtowania wysokości wynagrodzeń sędziów ustawami okołobudżetowymi wypowiedział się już Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 4 października 2000 r., P 8/00 i z dnia 12 grudnia 2012. sygn. K 1/12. We wskazanych sprawach generalnie nie zakwestionowano możliwości stosowania tego typu mechanizmu, lecz określono kryteria, w oparciu o które należy badać zgodność z Konstytucją zastosowanych doraźnych rozwiązań prawnych. W przedmiotowej sprawie zachodzi jedynie konieczność odniesienia ich do art. 12 ust. 1 ustawy okołobudżetowej na rok 2021 i art. 8 ust. 1 i 2 ustawy okołobudżetowej na rok 2022.

Wzorce kontroli zgodności z Konstytucją art. 12 ust. 1 ustawy okołobudżetowej na rok 2021 i art. 8 ust. 1 i 2 ustawy okołobudżetowej na rok 2022.

Zgodnie z art. 178 ust. 2 Konstytucji sędziom zapewnia się warunki pracy i wynagrodzenie odpowiadające godności urzędu oraz zakresowi ich obowiązków.

W przywołanym wyroku z dnia 4 października 2000 r., P 8/00 Trybunał Konstytucyjny, na tle innego, aczkolwiek analogicznego stanu prawnego (art. 71 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz. U. z 1994 r., nr 7, poz. 25 ze zm.), wskazał, że nakazana przez art. 178 ust. 2 Konstytucji adekwatność wynagrodzeń sędziowskich do godności urzędu wręcz wyklucza uznaniowe, nie oparte na precyzyjnych regulacjach generalnych, ustalanie indywidualnych stawek wynagrodzenia. Uchybiałoby godności urzędu sędziowskiego ustalanie wysokości wynagrodzeń sędziów de casu ad casum, w drodze uznaniowej, a być może i arbitralnej, konkretyzacji ogólnej zasady konstytucyjnej w stosunku do poszczególnych sędziów (zważywszy na wielce prawdopodobną w takiej sytuacji możliwość występowania rozbieżności w orzecznictwie co do wysokości stawek). Niedopuszczalne byłoby też ustalanie indywidualnych stawek wynagrodzenia sędziów przez sięganie, w drodze analogii, do unormowań dotyczących innych grup zawodowych.

Norma wyrażona w art. 178 ust. 2, adresowana do właściwych organów państwa, nie może być jednak rozumiana jedynie jako norma programowa w takim sensie, że wyznacza tylko kierunek działań państwa czy cel, do którego państwo powinno stopniowo zmierzać. Taka interpretacja pozbawiałaby omawianą regulację konstytucyjną jej ważnej funkcji gwarancyjnej z punktu widzenia ustrojowej pozycji sądów. W konsekwencji należy uznać, że norma ta wyznacza, choć w sposób mało precyzyjny, pewien konieczny standard, który musi być respektowany przez ustawodawcę przy kształtowaniu systemu wynagrodzeń sędziowskich.

Dalej wskazano, że nie ulega wątpliwości, że norma ustrojowa wyrażona w art. 178 ust. 2 Konstytucji jest nakierowana na umocnienie pozycji władzy sądowniczej w systemie organów państwowych i zagwarantowanie sędziom takich warunków pracy i wynagrodzenia, które mają służyć prawidłowemu sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. W demokratycznym państwie prawnym dobrze działający wymiar sprawiedliwości jest gwarancją i warunkiem funkcjonowania rządów prawa. Ustrojodawca zakłada, że wymiar sprawiedliwości będzie funkcjonować prawidłowo, gdy warunki pracy sędziów oraz ich wynagrodzenia będą adekwatne do godności urzędu sędziego i zakresu jego obowiązków. Trzeba podkreślić, że sędziowie sądów powszechnych i szczególnych są jedyną kategorią zawodową,

której wynagrodzenia stanowią przedmiot wyraźnej regulacji konstytucyjnej. Wypływa stąd obowiązek właściwych organów państwa szczególnej troski o kształtowanie należytego poziomu tych wynagrodzeń, także w relacji do wynagrodzeń innych funkcjonariuszy publicznych.

Trybunał zaznaczył, że badając, czy prawodawca nie przekroczył wyznaczonych mu przez konstytucję granic swobody regulacji, trzeba zwrócić natomiast uwagę na pewne obiektywne układy odniesienia:

po pierwsze, takim układem jest poziom przeciętnego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej. Skoro zawód sędziego jest wyróżniany konstytucyjnie w stosunku do innych profesji, to trzeba przyjąć, że poziom wynagrodzenia sędziowskiego, także na szczeblu sędziego sądu rejonowego, powinien znacząco przekraczać poziom przeciętnej płacy w sferze budżetowej;

po drugie, wynagrodzenia sędziów w ogóle, jak również wynagrodzenia poszczególnych kategorii sędziów sądów równorzędnych (w tym sędziów sądów rejonowych i asesorów sądowych) powinny w dłuższym okresie czasu wykazywać nie mniejszą tendencję wzrostową niż przeciętne wynagrodzenie w państwowej sferze budżetowej;

po trzecie, w razie trudności budżetu państwa wynagrodzenia sędziowskie powinny być szczególnie chronione przed nadmiernie niekorzystnymi wahaniami;

po czwarte, wynagrodzenia sędziów nie powinny być obniżane w drodze regulacji normatywnych.

Powyższa analiza, pomimo zmiany stanu prawnego, nie straciła swojej aktualności, na co wskazuje wyrok TK z dnia 12 grudnia 2012 r., K 1/12. W wyroku oceniono możliwość zmiany zasad wynagrodzenia sędziego odmiennie od regulacji wynikającej z art. 91§ 1c PrUSP według tego samego modelu, który zastosowany został w 2021 i 2022 r. Odstępstwo od wskazanego przepisu PrUSP zostało zamieszczone w art. 22 i art. 23 ustawy z dnia 22 grudnia 2011 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją ustawy budżetowej (Dz. U. Nr 291, poz. 1707) i podlegało ono na przyjęciu, odmiennie od treści art. 91 § 1c PrUSP, jako podstawy ustalenia wynagrodzenia zasadniczego sędziego w roku 2012 przeciętnego wynagrodzenia z drugiego kwartału 2010 r. Trybunał Konstytucyjny zbadał zgodność tych przepisów z art. 2, art. 178 ust. 2 i art. 216 ust. 5 oraz art. 220 Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 12 grudnia 2012 r., K 1/12 ocenił, że działanie legislatury nie naruszyło żadnych norm konstytucyjnych, w tym m.in. art. 178 § 2 Konstytucji, a także zasady nie działania prawa wstecz oraz ochrony praw nabytych. Trybunał Konstytucyjny w sposób szczegółowy uzasadnił przyjęte stanowisko, które należy przypomnieć jako istotne dla oceny roszczenia powoda.

Trybunał Konstytucyjny wskazał, iż w ustawie o budżecie znalazło się uzasadnienie, że zamrożenie wynagrodzeń podyktowane jest koniecznością zachowania równowagi budżetowej jako wartości konstytucyjnie chronionej. W założeniach do projektu budżetu państwa na rok 2012, zostało przewidziane „zamrożenie” funduszu wynagrodzeń w jednostkach sfery budżetowej oraz zastosowanie dyscyplinującej reguły wydatkowej, co zostało umotywowane jako działania niezbędne dla utrzymania założonego poziomu deficytu budżetu państwa oraz przeciwdziałania przekroczeniu II progu ostrożnościowego. „Zamrożenie” wynagrodzeń sędziów uznano przy tym za rozwiązanie epizodyczne, uzasadnione wyjątkową sytuacją finansów publicznych. Koszty działań zmierzających do zwalczania skutków kryzysu rozdzielono przy tym pomiędzy wszystkie grupy społeczne. Co ważne, prezentowano wówczas także inne działania oszczędnościowe, mające zapewnić stabilność finansów publicznych.

Istotne było również to, że realna sytuacja finansów publicznych wyznaczona była przekroczeniem I progu oszczędnościowego, a relacja długu publicznego do PKB wyniosła 54,9%. Nadto, ze względu na przekroczenie wartości referencyjnej deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych - Rada Unii Europejskiej, stosownie do art. 104 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, zaleciła ograniczenie deficytu do wartości poniżej 3% (...), najpóźniej w 2012 r. i objęła Polskę tzw. procedurą nadmiernego deficytu. Sytuacja kraju była monitorowana przez instytucje Unii Europejskiej, a w razie stwierdzenia braku działań naprawczych, mogły zostać nałożone sankcje finansowe (por. uzasadnienie wyroku TK w sprawie K 1/12).

Biorąc pod uwagę incydentalny charakter zastosowanego rozwiązania oraz uzasadnione podstawy w postaci konieczności rozwiązania trudnej sytuacji finansowej państwa, zagrażającej równowadze budżetowej, stanowiącej wartość konstytucyjną, konkurencyjną wobec wartości określonej w art. 178 Konstytucji, Trybunał Konstytucyjny doszedł do wniosku, iż przyjęta regulacja pozostaje w zgodzie z normami rangi Konstytucyjnej.

Jednocześnie, w omawianym orzeczeniu Trybunał Konstytucyjny określił nieprzekraczalne „warunki brzegowe”, a więc granice wynagrodzenia odpowiadającego godności urzędu sędziego i zakresowi jego obowiązków, wskazując, że:

wynagrodzenia sędziów powinny być kształtowane w sposób wykluczający jakąkolwiek uznaniowość – zarówno wobec całej tej grupy zawodowej – ze strony władzy wykonawczej, jak i w odniesieniu do poszczególnych sędziów, co do których niedopuszczalne jest uzależnianie jego wysokości od indywidualnej oceny ich pracy,

wysokość wynagrodzenia sędziego, w tym rozpoczynającego karierę w zawodzie sędziowskim sędziego sądu rejonowego, powinna znacząco przewyższać wysokość przeciętnego wynagrodzenia w sferze budżetowej,

wynagrodzenia sędziów powinny w dłuższym okresie czasu wykazywać tendencję wzrostową nie mniejszą niż przeciętne wynagrodzenie w sferze budżetowej,

w trudnej sytuacji budżetu państwa wynagrodzenia sędziów powinny być bardziej – niż wynagrodzenia wszystkich innych funkcjonariuszy i pracowników sfery budżetowej – chronione przed nadmiernie niekorzystnymi zmianami,

niedopuszczalne jest obniżenie w drodze normatywnej nominalnej wysokości wynagrodzenia sędziów, z wyjątkiem sytuacji, o której stanowi art. 216 ust. 5 Konstytucji (przekroczenie konstytucyjnego limitu zadłużenia).

Trybunał podkreślił przy tym, że w demokratycznym państwie prawa, opartym na trójpodziale władz, nie jest dopuszczalne, by jedna z nich, była przez pozostałe władze osłabiana, co mogłoby w konsekwencji prowadzić do uzależnienia od pozostałych władz i obniżyć jej autorytet. Wskazał, że „zamrożenie” może być tolerowane tylko wyjątkowo, ze względu na inne wartości konstytucyjne, w szczególności, ze względu na trudności budżetowe państwa, jeżeli występuje w kontekście szerszego programu oszczędnościowego. Nie może w żadnym wypadku stać się ono systematyczną praktyką. Z uwagi na brak możliwości wykreowania sztywnych reguł, ocena ewentualnych kolejnych regulacji musi uwzględniać uwarunkowania społeczno-gospodarcze i cały kontekst normatywny (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 1/12).

Zdaniem Sądu Rejonowego, wskazane przez Trybunał Konstytucyjny kryteria nie straciły swojej aktualności i winny być wzięte pod uwagę przy ocenie przyczyn przyjętych przez ustawodawcę rozwiązań stanowiących odstępstwo od zasady ustalania wynagrodzeń sędziowskich wyrażonej w art. 91 § 1c PrUSP.

Ocena zgodności z Konstytucją art. 12 ust. 1 ustawy o budżecie na rok 2021 .

Szczegółowa analiza przyczyn, które legły u podstaw odstąpienia od waloryzacji wynagrodzeń sędziów w 2021 r., prowadzi do wniosku, że art. 12 ust. 1 ustawy o budżecie na rok 2021 spełniał „warunki brzegowe” określone w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

W pierwszej kolejności zwrócić należy uwagę na ówczesną sytuację epidemiczną. Z epidemią (...) Polska zmagła się od około połowy marca 2020 r. W dniu 14 marca 2020 r. ogłoszono stan zagrożenia epidemicznego, a od 20 marca 2020 r. stan epidemii. Po okresie letniego wyhamowania liczby zachorowań już we wrześniu, październiku 2020 r. liczba ta znowu zaczęła rosnąć. Według stanu na listopad 2020 r., a więc w miesiącu, w którym wydana została analizowana ustawa, cała Polska funkcjonowała jako strefa czerwona (od 24 października 2020 r.), od 9 listopada 2020 r. ponownie zostały zamknięte szkoły podstawowe i ponadpodstawowe, w dniu 25 listopada 2020 r. odnotowana została najwyższa dzienna liczba zgonów z powodu (...) (674 osoby). Sytuacja epidemiczna była bardzo dynamiczna. Dzielne liczby osób zakażonych sięgały kilkudziesięciu tysięcy osób. W dniu 2 grudnia 2020 r. liczba zakażonych

przekroczyła 1 milion. Perspektywy na przyszłość nie były jasne. Przewidywania epidemiologów nie pozwalały na określenie, nawet w przybliżeniu, kiedy dojdzie do zatrzymania epidemii. Przedstawione okoliczności są powszechnie znane i nie wymagają dowodu.

Wobec takiej skali epidemii Rząd RP zdecydował się na wprowadzenie wielu restrykcji. Polegały one m.in. na ograniczeniu lub zakazie funkcjonowania centrów handlowych, zakaz prowadzenia działalności przez placówki gastronomiczne, zakazie organizowania konferencji, wystaw i targów, zamknięciu teatrów, bibliotek, muzeów, obiektów sportowych i hotelowych, zamknięciu szkół i uczelni, zawieszenie działalności żłobków, ograniczeniach w poruszaniu się przez obywateli (np. zakaz urządzania gromadzeń, ograniczenie liczby osób uczestniczących w nabożeństwach, określenie dopuszczalnego celu przemieszczania się), czy ustaleniu dopuszczalnej liczby klientów w sklepach. Z przeprowadzonych badań wynika, że najbardziej restryktywne rozwiązania obowiązywały w okresie od 1 kwietnia do 29 maja 2020 r. i od 25 października do 27 maja 2021 r. (zob. R. M. Staniszewski, *Gospodarka polska w okresie pandemii (...): spowolnienie czy regres?*, *Studia Politologiczne* 2022, nr 65, s. 58-86).

Ten stan rzecz doprowadził do spowolnienia gospodarki. Uwidoczniło się to zwłaszcza w II kwartale 2020 r., kiedy odnotowano znaczący spadek Produktu Krajowego Brutto. Osłabieniu też uległy prognozy dotyczące bezrobocia i inflacji (zob. R. M. Staniszewski, *Gospodarka...*, tabela na s. 67 i dalsze). Wymusiło to podjęcie działań osłonowych określonych mianem tarcz antykrzysowych. Wskazać w tym zakresie należy na następujące ustawy:

ustawa z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 568 ze zm.; Tarcza 1.0),

ustawa z dnia 16 kwietnia 2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa (...)2 (Dz. U. z 2023 r., poz. 201 ze zm.; Tarcza 2.0),

ustawa z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa (...)2 (Dz. U. poz. 875 ze zm.; Tarcza 3.0),

ustawa z dnia 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami (...) oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem (...) (Dz. U. z 2022 r. poz. 2141; Tarcza 4.0),

ustawa z dnia 17 września 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...), innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1639; Tarcza 5.0),

ustawa z dnia 9 grudnia 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2255; Tarcza 6.0).

Kolejne tarcze (Tarcza 7.0, Tarcza 8.0, Tarcza 9.0) wprowadzone zostały w ciągu czterech pierwszych miesięcy 2021 r.

Wsparcie polegało między innymi na zwolnieniu z płacenia składek ZUS, dofinansowaniu wynagrodzeń pracowników do wysokości 40% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, wypłacaniu świadczenia postojowego dla pracowników w kwocie ok. 2 tys. zł dla osób zatrudnionych w stosunku umowy zlecenia oraz wielu innych udogodnieniach mających na celu utrzymanie płynności finansowej i ochronę firm przed bankructwem. Łączna wartość wsparcia wyniosła około 300 mld zł, co stanowiło około 15% polskiego PKB (co do szczegółów zob. J. Kubiczek, W. Derej, *Tarcze antykrzysowe jako źródło wsparcia działalności MŚP w dobie pandemii (...)* *Przegląd Prawno-Ekonomiczny* 2022, nr 1, s. 33-58; zob. też W. Ligaj, W. Pawlos, *Wpływ COVID-19 na funkcjonowanie przedsiębiorstw w Polsce*, *Gospodarka Materiałowa i Logistyka* nr 03/2021, s. 60-65). Przedsiębiorcy ze wskazanych form wsparcia powszechnie korzystali.

Wobec takiej skali wydatków konieczna była polityka oszczędnościowa. W założeniach do budżetu państwa na rok 2021 przewidziano zamrożenie funduszu wynagrodzeń w jednostkach państwowej sfery budżetowej oraz pozostałych jednostkach sektora finansów publicznych. Jak uzasadniano, w związku z ówczesną sytuacją gospodarczą kraju, spowodowaną epidemią (...), nastąpiła konieczność zamrożenia wynagrodzeń osób (w tym sędziów i prokuratorów), dla których podstawę obliczenia wynagrodzenia stanowi przeciętne wynagrodzenie w drugim kwartale roku poprzedniego ogłaszane przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Powyższa propozycja miała mieścić się w ramach całości zmian związanych z „zamrożeniem” wielkości wynagrodzeń w sektorze finansów publicznych w celu zapewnienia równowagi budżetowej stanowiącej wartość konstytucyjną, od której zależy zdolność państwa do działania i wypełniania jego zadań.

Skoro sfera budżetowa w całości uczestniczyła w kosztach podjętych przez Państwo działań osłonowych, to nie do zaakceptowania byłaby sytuacja, w której sędziowie byliby z tej partycypacji wyłączni. Wyłączenie wynagrodzeń sędziów z działań oszczędnościowych nie byłoby zrozumiałe, tak z przyczyn ekonomicznych, jak i społecznych, wobec skali zjawiska, jakim była epidemia (...) oraz wielokierunkowych negatywnych skutków jej oddziaływania, także w zakresie zjawisk makroekonomicznych. Niewątpliwie sytuacja budżetu Państwa była wówczas bardzo trudna, a perspektywy na przyszłość raczej negatywne (w zdecydowanej większości się one nie sprawdziły, zob. R. M. Staniszewski, *Gospodarka...*, s. 81-84, co ma znaczenie dla dalszych rozważań).

Dlatego, w ocenie Sądu, dopuszczalne było incydentalne wstrzymanie waloryzacji wynagrodzeń sędziów w roku 2021 r. Działanie to odpowiadało warunkom określonym w wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 1/12.

W konsekwencji, powództwo w zakresie uposażenia za rok 2021 r. podlegało oddaleniu w całości, o czym orzeczono, na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o sądownictwie ogólnym na rok 2021, jako zgodnego z Konstytucją RP, w punkcie II. sentencji wyroku.

Ocena zgodności z Konstytucją art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o sądownictwie ogólnym na rok 2022.

Odmienne kształtuje się stan rzeczy, gdy chodzi o ocenę zgodności z Konstytucją art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o sądownictwie ogólnym na rok 2022. Wstępnie zauważyć należy, że w przywoływanych już założeniach do budżetu państwa na rok 2021 wskazano, że przewidywane „zamrożenie” funduszu wynagrodzeń, w tym „zamrożenie” waloryzacji wynagrodzeń sędziów i prokuratorów, miało ograniczać się tylko do roku 2021. Pomimo takiego wskazania, ustawodawca w kolejnych latach, w tym także w przypadku 2022 r., również zastosował odstępstwo od wyrażonej w art. 91 § 1c zasady ustalania wynagrodzeń sędziowskich.

W tej mierze zasadnicze znaczenie ma uzasadnienie projektu ustawy o sądownictwie ogólnym na rok 2022. W części projektu dotyczącego wynagrodzeń sędziów, prokuratorów i innych pracowników, których wynagrodzenia są relacjonowane do wynagrodzeń sędziów i prokuratorów nie zawarto żadnego uzasadnienia dla odmiennego ustalenia wysokości wynagrodzenia od wskazanej w art. 91 § 1c PrUSP. Ponadto w przeciwieństwie do ustawy o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2021 nie dokonano zamrożenia wynagrodzeń w jednostkach sektora finansów publicznych. Zwraca także uwagę odmrożenie o rok w stosunku do roku 2021 maksymalnych wynagrodzeń osób wymienionych w art. 2 ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagrodzeniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz.U z 2019r., poz.2136).

W uzasadnieniu projektu ustawy budżetowej na rok 2022 podano, że gospodarka ciągle odczuwa skutki wywołane wybuchem pandemii (...) w 2020 r. jednakże – wraz z łagodzeniem ograniczeń – powraca już na ścieżkę wzrostu. Najnowsze szacunki GUS dotyczące Produktu Krajowego Brutto za II kwartał 2021 roku wskazują na wzrost w ujęciu realnym o 11,1% rok do roku, wobec spadku o 8,3% w analogicznym okresie 2020 r. Według prognoz służących do opracowania projektu ustawy budżetowej na rok 2022 PKB w 2021 r. zwiększy się o 4,9% (po spadku o 2,7% rok wcześniej), a w przyszłym roku tempo jego wzrostu wyniesie 4,6%. Z uwagi na trwający proces uzgodnień Krajowego Programu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), w prognozie nie uwzględniono jego wpływu. Jego realizacja

stanowi główny, pozytywny czynnik ryzyka. Prognozowany deficyt budżetu państwa w 2022 r. wyniesie nie więcej niż 30.925 mln zł. (por. uzasadnienie projektu ustawy budżetowej na rok 2022 str. 5).

Uzasadnienie założeń budżetowych na rok 2022, nie wskazywało zatem na realne zagrożenia równowagi finansów publicznych, które mogłyby stanowić podstawę do „zamrożenia” wynagrodzeń sędziowskich.

Jednocześnie wiele działań władzy ustawodawczej i wykonawczej świadczyło o braku ekonomicznego uzasadnienia swoistego „zamrożenia” wynagrodzeń sędziowskich.

Na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 2021 r. (Dz. U. z 2021 r., poz. 1394) z dniem 1 sierpnia 2021 r. zmienione zostało rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad wynagradzania osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, czego skutkiem było znaczne zwiększenie mnożników kwoty bazowej, stanowiącej podstawę ustalenia wartości uposażenia osób nim objętych.

Ustawą z dnia 17 września 2021 r. o zmianie ustawy o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1834) ze skutkiem od 1 listopada 2021 r. zwiększono natomiast wartość uposażenia Prezydenta RP o około 40 %.

Przyjęto także nowe rozwiązania przewidziane w ustawie z dnia 17 września 2021 r. o zmianie ustawy o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1834), nowelizującej ustawę z dnia 21 listopada 2021 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1282, ost.zm. Dz. U. z 2021 r. poz. 1834), które to zmiany weszły w życie 1 listopada 2021 roku. Na mocy wymienionej nowelizacji znacznie zwiększono wartość uposażeń osób wchodzących w skład organów wykonawczych jednostek samorządu terytorialnego oraz diet radnych. Po pierwsze ustalono, iż minimalne wynagrodzenie w/w osób nie może być niższe niż 80% maksymalnego wynagrodzenia określonego dla poszczególnych stanowisk w przepisach wydanych na podstawie art. 37 ust. 1 cytowanej ustawy. Po drugie podniesiono poziom maksymalnego wynagrodzenia w/w osób wskazując, że nie może ono przekroczyć w okresie miesiąca 11,2-krotności kwoty bazowej określonej w ustawie budżetowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw. Przed nowelizacją maksymalny poziom nie mógł natomiast przekroczyć 7-krotności kwoty bazowej, co oznacza realny wzrost maksymalnego wynagrodzenia o 60%.

Na mocy nowych przepisów wprowadzono również zmiany w zakresie maksymalnego poziomu diet przysługujących radnym. W wyniku nowelizacji wysokość diet przysługujących radnemu nie może przekroczyć w ciągu miesiąca łącznie 2,4-krotności kwoty bazowej określonej w ustawie budżetowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 1658), a nie jak dotychczas 1,5-krotności w/w kwoty bazowej, co oznacza realny wzrost maksymalnego poziomu diet o 62,5 %.

Kontynuowano płatności tzw. 13 emerytur na podstawie ustawy z dnia 9 stycznia 2020 r. o dodatkowym rocznym świadczeniu pieniężnym dla emerytów i rencistów oraz zgodnie z unormowaniem ustawy z dnia 26 maja 2022 r. wprowadzono dodatkowe roczne świadczenie pieniężnym dla emerytów i rencistów -14 emeryturę.

Należy wyjaśnić, że Sąd orzekający nie neguje przywołanych rozwiązań płacowych. Powyższe wskazanie świadczyć ma natomiast o braku uzasadnionych podstaw do swoistego „zamrożenia” wynagrodzeń sędziowskich i prokuratorskich w 2022 roku.

W tym miejscu warto dodać, że ingerencja ustawodawcy w wysokość wynagrodzenia sędziów winna uwzględniać także ograniczone możliwości dodatkowego zarobkowania przez Sędziów. Zgodnie bowiem z art. 86 § 1-3 PrUSP sędzia nie może podejmować dodatkowego zatrudnienia, z wyjątkiem zatrudnienia na stanowisku dydaktycznym, naukowo-dydaktycznym lub naukowym w łącznym wymiarze nieprzekraczającym pełnego wymiaru czasu pracy pracowników zatrudnionych na tych stanowiskach, jeżeli wykonywanie tego zatrudnienia nie przeszkadza w pełnieniu obowiązków

sędziego. Sędziemu nie wolno także podejmować innego zajęcia ani sposobu zarobkowania, które przeszkadzałyby w pełnieniu obowiązków sędziego, mogło osłabiać zaufanie do jego bezstronności lub przynieść ujmę godności urzędu sędziego. Sędzia nie może: 1) być członkiem zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółki prawa handlowego, 2) być członkiem zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółdzielni, 3) być członkiem zarządu fundacji prowadzącej działalność gospodarczą, 4) posiadać w spółce prawa handlowego więcej niż 10% akcji lub udziały przedstawiające więcej niż 10% kapitału zakładowego, 5) prowadzić działalności gospodarczej na własny rachunek lub wspólnie z innymi osobami, a także zarządzać taką działalnością lub być przedstawicielem bądź pełnomocnikiem w prowadzeniu takiej działalności.

W ocenie Sądu Rejonowego, mając na względzie powołane normy konstytucyjne, należało przyjąć, że zastosowane w 2022 r. odstępstwo od zasady określonej w art. 91 § 1c PrUSP, które wynika z art. 8 ust. 1 ustawy o budżecie na 2022 r. nie spełniało kryteriów określonych przepisami art. 178 ust. 2 Konstytucji RP. Rozwiązanie przyjęte w ustawie o budżecie wskazuje na znaczną niekonsekwencję ustawodawcy, który w roku 2022 tylko w odniesieniu do sędziów i prokuratorów odchodzi od dotychczasowych zasad płacowych, ustawodawca nie argumentuje swojej decyzji wobec tej grupy zawodowej, nie wskazuje na spełnienie żadnego z kryteriów rozpatrywanych w orzeczeniu TK z 12 grudnia 2012 r., K 1/12. Uzasadnienie przyjętych rozwiązań w roku 2022 winno być szerokie, zwłaszcza, iż przyjęty model płacowy w odniesieniu do sędziów w 2021 roku miał mieć charakter wyjątkowy i incydentalny. Co do roku 2022 roku decyzja dotycząca wynagrodzeń sędziów i prokuratorów nie została umotywowana, w szczególności w kontekście realiów budżetowych. Nie świadczą przeciw o potrzebie zmiany zasad wynagradzania sędziów podawana w roku 2021 prognoza ekonomiczna na rok 2022 ani podniesienie wysokości świadczeń dla innych grup zawodowych i społecznych.

W tym miejscu należy wyjaśniać, że sąd miał na uwadze, że w 2022 r. rozpoczęła się wojna w Ukrainie, która mogła przynieść niekorzystne zmiany ekonomiczne, jednak w momencie uchwalenia ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2022, tego konfliktu nikt nie mógł przewidzieć ani tym bardziej wziąć pod uwagę przy uchwaleniu ustawy o budżecie. Wybuch wojny nie zmienił także w roku 2022, przyjętych w 2021 r. zasad korzystniejszego wynagradzania dla wymienionych już w uzasadnieniu przedstawicieli władzy ustawodawczej, prezydenta, organów wykonawczych jednostek samorządu terytorialnego. Nie wstrzymano dodatkowych świadczeń dla emerytów. To pozwala na ocenę, że nie było ekonomicznego, zagrażającemu równowadze budżetowej uzasadnienia zmiany zasad wynagradzania sędziów nie tylko w dacie uchwalenia ustawy o budżecie ale także w trakcie 2022 r.

Dodatkowo należy wyjaśnić, że wątpliwości budzi ponadto zgodność art. 8 ust. 1 ustawy o budżecie z 2022 r. z przepisami art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej z 7 lutego 1992 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30 z późn. zm.), dalej jako TUE, oraz z art. 47 akapit drugi Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz. U. UE. C. z 2007 r. Nr 303, str. 1 z późn. zm.), dalej jako KPP. Przepis art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE kreuje obowiązek ustanowienia przez państwa członkowskie „środków” niezbędnych do zapewnienia skutecznej ochrony sądowej. W celu jej realizacji istotne jest zapewnienie obywatelowi dostępu do „niezawisłego” sądu w rozumieniu art. 47 akapit drugi KPP.

Jak wskazuje Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej pojęcie „niezawisłości” oznacza między innymi, że sąd wypełnia swe zadania w pełni autonomicznie, nie podlegając żadnej hierarchii służbowej, ani nie będąc podporządkowanym komukolwiek i nie otrzymując nakazów czy wytycznych z jakiegokolwiek źródła, oraz że jest on w ten sposób chroniony przed ingerencją i naciskami zewnętrznymi mogącymi zagrozić niezależności osądu jego członków i wpływać na ich rozstrzygnięcia (por. wyrok z dnia 19 września 2006 r., Wilson, C 506/04, EU:C:2006:587, pkt 51, a także z dnia 16 lutego 2017 r., Margarit Panicello, C 503/15, EU:C:2017:126, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo). TSUE wskazuje przy tym, że nieodłączną gwarancją niezawisłości sędziowskiej stanowi (obok nieusuwalności sędziów) poziom wynagrodzenia odpowiadający wadze wykonywanych przez nich zadań (por. wyrok z dnia 19. września 2006 r., C-506/04, pkt 51, z 27 lutego 2018 r., C-64/16, pkt 45; z 24 czerwca 2019 r., C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, pkt 75).

W wyroku z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie C-64/16 TSUE stwierdził, iż artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE należy interpretować w ten sposób, że zasada niezawisłości sędziowskiej nie stoi na przeszkodzie stosowaniu wobec członków Tribunal de Contas (trybunału obrachunkowego, Portugalia) ogólnych przepisów o obniżeniu wynagrodzeń, takich jak przepisy, których dotyczy sprawa w postępowaniu głównym, związanych z wymogami zlikwidowania nadmiernego deficytu budżetowego oraz z programem pomocy finansowej Unii Europejskiej. Przepisy te przewidywały ograniczone obniżenie wysokości wynagrodzenia w różnych proporcjach, zależnie od poziomu tego wynagrodzenia. Objęły one nie tylko członków Tribunal de Contas (trybunału obrachunkowego), ale – szerzej - różne osoby zajmujące funkcje publiczne i osoby wykonujące zadania w sektorze publicznym, w tym przedstawiciele władz ustawodawczej, wykonawczej i sędziowskiej. Nie można zatem rzeczonych przepisów postrzegać w ten sposób, że zostały one ustanowione konkretnie wobec członków Tribunal de Contas (trybunału obrachunkowego). Przeciwnie, mają one raczej charakter przepisów ogólnych, mających spowodować, że wszyscy członkowie krajowej służby publicznej będą mieć udział w oszczędnościach podyktowanych wymogami zmniejszenia nadmiernego deficytu budżetowego państwa portugalskiego (...). W tych okolicznościach rozpatrywanych w sprawie w postępowaniu głównym przepisów dotyczących obniżenia wynagrodzeń nie można uważać za środki naruszające niezawisłość członków Tribunal de Contas (trybunału obrachunkowego) (wyrok TS z 27.02.2018 r., C-64/16, ASSOCIAÇÃO SINDICAL DOS JUÍZES PORTUGUESES. v. TRIBUNAL DE CONTAS, ZOTSiSPI 2018, nr 2, poz. II-395).

Przenosząc powyższe rozważania na realia rozpatrywanej sprawy zmiana wynagrodzeń sędziowskich w 2022 r. miała odmienny charakter. Pominięto przedstawiciele władz ustawodawczej i wykonawczej, którym nie tylko nie obniżono uposażeń, ale przeciwnie – polepszo ich dotychczasowe warunki płacowe.

Prawodawstwo unijne ma pierwszeństwo przed krajowymi normami rangi ustawowej. Oznacza to, że sądy mają obowiązek oceny zgodności prawa krajowego z prawem unijnym i w razie stwierdzenia jego sprzeczności, odmowy zastosowania przepisu prawa państwa członkowskiego. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w swoich judykatach wielokrotnie wskazywał, że w przypadku przepisów krajowych państw członkowskich, prawo traktatowe oraz wydawane na jego podstawie akty pochodnego prawa unijnego wywołują skutek polegający na tym, że normy unijne (od momentu wejścia w życie) automatycznie wykluczają stosowanie jakichkolwiek niezgodnych z nimi norm prawa krajowego (wyrok TSUE z 19 czerwca 1990 r. w sprawie C-213/89, ECLI:EU:C:1990:257).

Mając powyższe na uwadze, należało ocenić, iż rozwiązanie przyjęte na mocy art. 8 ust. 1 ustawy o budżetowej z 2022 r., nie spełnia warunków o których mowa w art. 47 KPP i art. 19 ust. 1 akapit drugi TSUE.

Rolą tzw. ustaw o budżetowych jest zapewnienie realizacji ustawy budżetowej. Co istotne nie wykazano w żaden sposób aby taka potrzeba zmiany zasad wynagrodzenia sędziów była potrzebna. Dodatkowo w ocenie sądu zmiana przepisów innych ustaw (w tym przypadku 91 § 1c PrUSP) powinna odbywać się poprzez nowelizację danej ustawy, z poszanowaniem obowiązujących procesów legislacyjnych, w tym również rygorów dotyczących zmian ustaw ustrojowych.

Zatem, wobec uznania niekonstytucyjności przepisu art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r., wynagrodzenie powoda w 2022 r. winno być ustalane w oparciu o przepis art. 91 § 1c PrUSP odnoszący jego wysokość do przeciętnego wynagrodzenia z II kwartału roku poprzedzającego.

Mając na względzie przytoczone regulacje prawne w punkcie I sentencji wyroku Sąd zasądził w całości żądane przez powoda uposażenie za rok 2022. Jego wysokość nie była sporna między stronami.

Pracodawca co do zasady nie negował dat wymagalności uposażenia za poszczególne miesiące. Przyjmując, że jego płatność powinna nastąpić do ostatniego dnia danego miesiąca, Sąd zasądził odsetki od dnia następnego tj. od 1 dnia kolejnego miesiąca. Częściowo roszczenie odsetkowe na podstawie art. 481 k.c. w związku z art. 300 k.p. (a contrario) podlegało jednak oddaleniu, albowiem, zapewne omyłkowo, powód w odniesieniu do uposażenia za styczeń 2022 r. i luty 2022 r. zgłosił roszczenie odsetkowe odpowiednio od 1 lutego i 1 marca 2021 r., choć winien odpowiednio od 1

lutego i 1 marca 2022 r. (oddaleniu podlegało powództwo o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie za okres od 1 lutego 2021 r. do 31 stycznia 2022 r. i od 1 marca 2021 r. do 28 lutego 2022 r.).

Uwagi końcowe.

W punkcie III. sentencji wyroku Sąd na podstawie art. 477² § 1 k.p.c. nadał wyrokowi w punkcie I. rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 14.465,88 zł, odpowiadającej kwocie pełnego jednomiesięcznego uposażenia powoda (z uwzględnieniem zasądzonej na rzecz powoda kwoty 1.193,21 zł).

Sąd na podstawie art. 102 k.p.c. nie obciążył pozwanego kosztami procesu poniesionymi przez powoda (punkt IV sentencji wyroku). Sąd miał na uwadze w tym zakresie następujące okoliczności:

po pierwsze, powód pod względem ekonomicznym wygrał sprawę w około 70% (gdyby po stronie pozwanego występował pełnomocnik fachowy na rzecz powoda podlegałaby zasądzeniu kwota 1.136,70 zł), przy czym co do samej zasady powód wygrał sprawę w połowie,

po drugie, powód jest byłym sędziom o wieloletnim stażu. Z pewnością jest więc doświadczonym prawnikiem, który, także z uwagi na charakter sprawy, nie wymagał profesjonalnej pomocy prawnej. Nic w tym zakresie nie zmienia to, że powód funkcjonował zawodowo przede wszystkim w pionie karnym. Zasób wiedzy i doświadczenia powoda jest na tyle duży, że bez problemu mógł sobie poradzić samodzielnie w niniejszej sprawie (z pewnością mógł samodzielnie podjąć takie same czynności, jak te, które podjął w sprawie jego pełnomocnik, zwłaszcza że okresowo orzekał w sprawach cywilnych i pracowniczych). Ponadto, jak wynika z akt osobowych powoda, wielokrotnie pełnił on funkcje prezesa i wiceprezesa różnych sądów powszechnych, a zatem posiada nie tylko teoretyczną, ale też praktyczną wiedzę dotyczącą wynagradzania sędziów,

po trzecie, nakład pracy powoda w przygotowanie pozwu był znikomy. Powód wykorzystał powszechnie dostępny wzór pozwu wprowadzając tylko do niego swoje dane,

po czwarte, pełnomocnik fachowy w żaden sposób nie przyczynił się do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Pełnomocnik powoda przystąpił do sprawy na końcowym jej etapie. Nie złożył żadnego merytorycznego pisma procesowego. Rozprawa, która odbyła się wniosek powoda, trwała zaledwie 9 minut, a czynności pełnomocnika polegały wyłącznie na złożeniu oświadczenia podtrzymującego stanowisko w sprawie, złożeniu wniosku o zasądzenie kosztów procesu oraz wycofaniu wniosku o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania powoda,

w końcu po piąte, należało mieć na uwadze, że stronami procesu jest były sędzia i sąd, w którym pełnił on służbę, sprawa dotyczy wynagrodzenia za pracę (uposażenia) oraz ma charakter powtarzalny. W tych realiach nie ma powodu, aby zwiększać obciążenia ekonomiczne dla Skarbu Państwa związane z tą sprawą ponad to, co jest konieczne, a wynika z punktu I. sentencji wyroku.

Resumując, wniosek powoda o zasądzenie kosztów procesu Sąd uznał za pozbawiony podstaw w rozumieniu art. 102 k.p.c., a więc nie obciążył tymi kosztami pozwanego.

Z uwagi na brak prawnych możliwości obciążenia stron procesu kosztami sądowymi, należało obciążyć nimi Skarb Państwa poprzez przyjęcie ich na rachunek Sądu Rejonowego w Toruniu.

Podczas sporządzania niniejszego uzasadniania częściowo wykorzystano motywy wyroków wydanych przez Sąd Rejonowy w Toruniu w sprawach IV P 83/23 i IV P 140/23. Uwaga ta nie dotyczy rozważań zamieszczonych w punkcie 3.3. (Ocena zgodności z Konstytucją art. 12 ust. 1 ustawy o budżecie na rok 2021) i 4. (Uwagi końcowe).

Sędzia Andrzej Kurzych